

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****A.A. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/4823
Karar Tarihi : 24/2/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Basri BAĞCI
Raportör : Tuğba TUNA IŞIK
Başvurucu : A.A.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; karar sonucunu etkileyecek bir iddianın mahkeme kararında karşılanmamış olması, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkunun ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/2/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, Maliye Bakanlığı Vergi Muhasebat Genel Müdürlüğünde maliye uzmanı olarak görev yapmaktadır.

9. Başvurucu 2016 Yılı Çalışma Programı kapsamında veri analizi ve mali yapının yeniden yapılandırılması konusunda Dokuz Eylül Üniversitesinde (Üniversite) görevlendirilmiştir. Başvurucu görevlendirildiği dönemde beş gün süre ile Üniversite personeline mali konularda ücret karşılığında hizmet içi eğitim vermiştir.

10. Başvurucu hakkında, denetim ile görevlendirildiği Üniversitede ücret karşılığı eğitim verdiği ve kitaplarını sattığı iddiasıyla Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının 29/5/2017 tarihli yazısı ile Vergi Müfettişi E.B.nin ön inceleme yapmak üzere görevlendirilmesine karar verilmiştir. Anılan görevlendirme yazısında ön inceleme raporunun ek süre dâhil onay tarihinden itibaren kırk gün içinde Vergi Denetim Kurulu Başkanlığına gönderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

11. Maliye Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü tarafından 19/7/2017 tarihli karar ile 5/7/2017 tarihli ön inceleme raporu gereğince başvurunun ön inceleme konu edilen eylemlerinin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 259. maddesinde yer alan "*Kamu görevlisinin ticareti*" kenar başlıklı suç kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş ve başvuru hakkında soruşturma izni verilmesine karar verilmiştir.

12. Başvurucu, soruşturma izni verilmesi kararına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, soruşturma izni kararının 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'da belirtilen sürede verilmediği, ön inceleme ile görevlendirilen kişinin inceleme konusu ile ilgili uzman olmadığı, ön inceleme raporunun tarafsız olmadığı, savunma hazırlamak için yeterli süre verilmediği, ön inceleme raporunun eksik ve tarafı olduğu yönünde usule ilişkin hususlar ile hakkındaki eylemin suç oluşturmadığına yönelik esasa ilişkin hususlar hakkında beyanda bulunmuştur.

13. Bölge İdare Mahkemesi 7/11/2017 tarihli kararla başvurunun itirazını kesin olmak üzere reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, ön inceleme raporu ve eki belgelerin isnat edilen eylemden dolayı Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte olduğu belirtilmiştir.

14. Nihai karar başvurucuya 16/1/2018 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 13/2/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

15. 4483 sayılı Kanun'un "*Amaç*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemektir."

16. 4483 sayılı Kanun'un "*Ön inceleme*" kenar başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"İzin vermeye yetkili merci, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlediğini bizzat veya yukarıdaki maddede yazılı şekilde öğrendiğinde bir ön inceleme başlatır."

17. 4483 sayılı Kanun'un "Süre" kenar başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçun 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre öğrenilmesinden itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hallerde onbeş gününü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir."

Yetkili merci, herhalde yukarıdaki fıkrada belirtilen süreler içinde memur veya diğer kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda karar vermek zorundadır."

18. 4483 sayılı Kanun'un "Ön inceleme yapanların yetkisi ve rapor" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren mercin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar..."

19. 4483 sayılı Kanun'un "İtiraz" kenar başlıklı 9. maddesi şöyledir:

"Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikâyetçiye bildirir."

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikâyetçi, izin vermeye yetkili merciler tarafından verilen işleme koymama kararına karşı da şikâyetçi itiraz yoluna gidebilir. İtiraz süresi, yetkili mercin kararının tebliğinden itibaren on gündür."

İtiraza, 3 üncü maddenin (e), (f), g (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılan-lar için Danıştay İkinci Dairesi, diğerleri için yetkili mercin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesi bakar."

İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir."

20. 5237 sayılı Kanun'un "Kamu görevlisinin ticareti" kenar başlıklı 259. maddesi şöyledir:

"Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak, bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır."

2. Danıştay İçtihadı

21. Danıştay İkinci Dairesinin 12/3/2004 tarihli ve E.2004/137, K.2004/240 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

4483 sayılı Kanunla memurların işlemiş oldukları suçlarla ilgili olarak İl ve İlçe idare kurulları ile Danıştay 2. Dairesine mülga Memurun Muhakematı Hakkında Kanun uyarınca verilen hazırlık soruşturması yapma yetkisinin alındığı ve bu yetkinin artık Cumhuriyet başsavcılıklarına devredildiği, dolayısıyla da yukarıda açık hükme yer verilen maddeye de, ön inceleme ile görevlendirilenlerin yapmış oldukları iş ve işlemlerin hazırlık soruşturması olmayıp, hazırlık soruşturmasına esas bilgi ve belgeleri toplamaktan ibaret olduğu kuşkusuzdur.

"...

22. Danıştay Birinci Dairesinin 10/12/2015 tarihli ve E.2015/1448, K.2015/1722 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

... 4483 sayılı Kanununun 7 nci maddesindeki, yetkili mercinin en geç kırk beş gün içerisinde ilgili memur veya diğer kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda bir karar vermek zorunda olduğu yolundaki hükmün, ön inceleme konusu eylemin niteliği, kapsamı, özelliği dikkate alınmadan her ön incelemede mutlak uyulması gereken bir süreyi ifade ettiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı, zira, ön inceleme konusu eylemin teknik özellikler içermesi, niteliği, kapsamı, eylemin aydınlatılması için gerek görülen bilirkişi incelemesinde geçecek süre gibi zorunlu sebeplerle bu sürenin aşılabileceği, bu durumların varlığı halinde kırk beş günlük sürenin aşılmasının, ön incelemenin sıhhatini etkilemeyeceği açıktır.

"...

23. Danıştay Birinci Dairesinin 1/2/2017 tarihli ve E.2016/1760, K.2017/99 sayılı istişari mahiyetteki kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

... 4483 sayılı Kanununun 7 nci maddesindeki, yetkili mercinin en geç kırk beş gün içerisinde ilgili memur veya diğer kamu görevlisi hakkında soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda bir karar vermek zorunda olduğu yolundaki hükmün, ön inceleme konusu eylemin niteliği, kapsamı, özelliği dikkate alınmadan her ön incelemede mutlak uyulması gereken bir süreyi ifade ettiğinin kabulünün mümkün bulunmadığı, zira, ön inceleme konusu eylemin teknik özellikler içermesi, niteliği, kapsamı, eylemin aydınlatılması için gerekli görülen bilirkişi incelemesinde geçecek süre gibi zorunlu sebeplerle bu sürenin aşılabileceği, bu durumların varlığı halinde kırk beş günlük sürenin aşılmasının, ön incelemenin geçerliliğini ve hukukliliğini etkilemeyeceği açıktır. "

B. Uluslararası Hukuk

24. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı paragrafının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir."

25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir eylemin Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrası uyarınca *suç isnadı* başlığı kapsamında kalıp kalmadığını belirlemek amacıyla bazı kriterler belirlemiştir. Bu kapsamda öncelikle eylemin iç hukuktaki nitelenmesi dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte eylemin ve bu eylem için öngörülen cezanın niteliği ve ağırlığı da gözetilmektedir (*Engel ve diğerleri/Hollanda*, B. No: 5100/71..., 8/6/1976, § 81; *Campbell ve Fell/Birleşik Krallık*, B. No: 7819/77..., 28/6/1984, § 67).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 24/2/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu; soruşturma izni kararının 4483 sayılı Kanun'da belirtilen süre içinde verilmediğini, itiraz dilekçesinde bu durumun belirtilmesine rağmen Bölge İdare Mahkemesi kararında karşılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Uygulanabilirlik Yönünden

29. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

30. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında; herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde *"değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası*

sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] *metne dahil*" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine söz konusu ibarenin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (*Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "*Adil yargılanma hakkı*" kenar başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin AİHM içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (*Onurhan Solmaz*, § 22).

31. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin *medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyumsuzlukların ve bir suç isnadının* esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için ya başvuruçunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyumsuzluğun tarafı olması ya da başvuruçuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (*Onurhan Solmaz*, § 23).

32. Bir yaptırımın veya hukuki bir tasarrufun/işlemin hangi koşullarla *suç* isnadı niteliğinde sayılıp *suç* ve *cezai*lar ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilebileceği daha önce Anayasa Mahkemesi kararlarında açıkça ifade edilmiştir (*D.M.Ç.*, B. No: 2014/16941, 24/1/2018; *B.Y.Ç.*, B. No: 2013/4554, 15/12/2015; *Selçuk Özbölük*, B. No: 2015/7206, 14/11/2018).

33. Öncelikle Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının suç isnadı boyutuyla somut olayda uygulanabilir olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

34. Anayasa'nın 129. maddesinin son fıkrasında "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.*" denilmektedir.

35. 4483 sayılı Kanun, memurlar ve kamu görevlilerinin görevleri sırasında işledikleri iddia edilen eylemlerden dolayı haksız yere yapılan şikâyetler sebebiyle rahatsız edilmemeleri ve kamu görevinin sekteye uğramaması açısından özel bir güvence getirmektedir. Kaynağını öncelikle Anayasa'dan alan bu güvence memurlar ve kamu görevlileri hakkında cezai sürecin başlatılabilmesini 4483 sayılı Kanun'da belirtilen mercilerin iznine bağlı tutmuştur. Bu uygulama anılan kişiler açısından özel bir soruşturma usulüdür.

36. Suç isnadı kavramı anayasal anlamda özerk bir kavram olup isnadın muhakkak soruşturma makamlarınca yapılması gerekmemektedir. İdari makamların da suç isnadında bulunabileceği değerlendirildiğinde soruşturma izni verilmesi kararı anayasal anlamda suç isnadına ilişkin sürecin bir parçası olarak yorumlanabilecektir. Dolayısıyla hakkında soruşturma izni verilen kişinin kural olarak adil yargılanma hakkının suç isnadına ilişkin güvencelerinden yararlanması gerekmektedir.

37. Danıştay kararında (bkz. § 21) ön soruşturma makamlarının yerine getirdiği işlevin bir hazırlık soruşturması olmadığı fakat hazırlık soruşturmasına esas bilgi ve belgelerin toplandığı aşama olduğu belirtilmiştir. Bu durumda ön soruşturma aşamasında yapılan değerlendirmelerin esas itibarıyla soruşturulanın suçluluğuyla ilgili olmasından dolayı bu yönüyle ön soruşturmacının soruşturma makamlarına benzer bir faaliyet yürüttüğü görülmektedir. Fakat ön soruşturmacının bu kapsamda yaptığı değerlendirmelerin soruşturma makamlarını bağlamadığı ve benzer bir değerlendirmenin soruşturma makamınca da yapılacağı, bu manada ön soruşturmacının soruşturulanın suçluluğuyla ilgili olarak yaptığı hatalı değerlendirmelerin soruşturma makamlarınca telafisinin mümkün olduğunun altı çizilmelidir.

38. Somut olayda kamu görevlisi olan başvurusunun ücret karşılığında hizmet içi eğitim vermesinin 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kamu görevlisinin ticareti kapsamına girdiği gerekçesiyle başvuru hakkında ön soruşturma başlatılmış, ön soruşturma sonucunda soruşturma izni verilmesine karar verilmiştir. Yukarıda yer verilen ilkeler bağlamında başvuru hakkında ön soruşturma başlatılması ve sonucunda soruşturma izni verilmesine ilişkin işlemlerindeki ithamın -eylemin 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen kamu görevlisinin ticareti kapsamına girdiği- adil yargılanma hakkı bağlamında *suç isnadı* niteliğinde sayılması gerektiği kuşkusuzdur. Dolayısıyla Sözleşme ve Anayasa'nın ortak koruma alanında yer alan adil yargılanma hakkının *suç isnadı* boyutuyla somut olay yönünden uygulanabilir olduğuna karar vermek gerekir.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu *Afitap Salman* ([GK], B. No: 2013/2105, 11/11/2015) başvurusuna ilişkin kararında; soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararların ön inceleme soruşturmasının adli soruşturmaya dönüşüp dönüşmeyeceği, dönüşecek ise soruşturulacak fiilin çerçevesinin ne olacağı, toplanan delillerin adli soruşturmada kullanılması gibi noktalarda belirleyici olacağı ve bu aşamada verilen bazı kararların ilgili hakkındaki adli soruşturma veya kovuşturmada telafi edilemeyecek türde hukuki sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir. İtiraz üzerine verilen kararların kesin olması sebebiyle söz konusu kararların yeniden incelenme olanağının bulunmadığı, adli yargı sürecinde de denetlenip düzeltilmediği ifade edilmiştir. Bu sebeple anılan kararların ilgili aleyhine sürekli bir hukuki durum yaratan, davanın hiçbir aşamasında denetlenebilme ve düzeltilme olanağı bulunmayan, kaldırılması mümkün olmayan kararlar niteliği kazandığı, dolayısıyla anılan kararlardan kaynaklı bazı temel hak ihlallerinin -istisnai de olsa- yargılama sürecinin ileriki aşamalarında telafi edilemeyeceği vurgulanmıştır (*Afitap Salman*, §§ 20, 21).

40. Bu sebeplerle anılan türdeki kararlarla oluşan hak ihlallerinin bireysel başvuruya konu olabilmesi için yargılamanın hakkaniyetinin zedelenecek olması ve bu ihlallerin yargılama sürecinin ileriki aşamalarında telafi edilemeyecek nitelikte olması gerekir. Belirtilen koşulların oluşmaması hâlinde ikincillik ilkesi gereği, adli süreç sonunda verilecek nihai karardan sonra bireysel başvuruda bulunulması gerekir (*Afitap Salman*, § 22).

41. Başvurucunun soruşturma izninin 4483 sayılı Kanun'da belirtilen sürede verilmediğine ilişkin şikâyetinin adli süreçte telafi edilemeyecek nitelikte olduğu tespit edildiğinden yargılamanın sonucunun beklenmesinin gerekli olmadığı ve dolayısıyla söz konusu şikâyet yönünden başvuru yollarının tüketildiğinin kabulü gerektiği değerlendirilmiştir.

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyeti soruşturma kararının süresinde verilmediğine ilişkin itirazının mahkeme kararında karşılanmadığı iddiasına yönelik olduğundan başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

43. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

44. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu AİHM'in birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (*Abdullah Topçu*, B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

45. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (*Abdullah Topçu*, § 76).

46. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (*Sencer Başat ve diğ.leri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

47. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılabilir ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi*, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

48. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğ.leri*, §§ 35, 39).

49. Bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükme varırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş, kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması *gerekçeli karar hakkı* yönünden zorunludur (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 38).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Başvurucu -karar sonucunu etkileyecek bir iddia olan- yetkili mercinin soruşturma izni verilmesi hususundaki kararını süresinde vermemesine yönelik iddiasının Bölge İdare Mahkemesi kararında karşılanmamış olması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Başvuru konusu olayda başvurucuya isnat edilen eylemle ilgili olarak 29/5/2017 tarihinde ön inceleme başlandığı, 5/7/2017 tarihinde ön incelemenin tamamlanarak soruşturma izni verilmesi teklifinde bulunulduğu, 19/7/2017 tarihli kararla da soruşturma izni verildiği görülmektedir (bkz. §§ 10, 11). Bu durumda ön inceleme emrinin verildiği 29/5/2017 tarihi ile soruşturma izninin verildiği 19/7/2017 tarihi arasında elli bir günlük sürenin olduğu tespit edilmiştir.

52. 4483 sayılı Kanun'un 7. maddesinde soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın ön inceleme emrinden itibaren otuz gün içinde verilmesi gerektiği belirtilmiş, zorunlu hâllerde bu sürenin on beş gün uzatılabileceği düzenlenmiştir fakat soruşturma izni verilmesine ilişkin söz konusu sürenin Danıştay Birinci Dairesince (bkz. §§ 22, 23) mutlak olarak uyulması gereken bir süre olmadığı, zorunlu durumlarda bu sürenin aşılmasının ön incelemenin sıhhatini etkilemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre soruşturma izni verilmesine yönelik sürenin her durumda uyulması gereken kesin bir süre olmadığının Danıştay içtihatlarında istikrarlı bir şekilde kabul edildiği görülmüştür.

53. Bu durumda başvurucunun soruşturma izninin mevzuatta belirtilen süreden sonra verildiğine ilişkin iddiasının karar sonucunu etkileyecek bir iddia olmadığı Danıştay içtihatlarında kabul edildiğinden Bölge İdare Mahkemesinin gerekçeli kararında bu iddiayı karşılanmamış olmasının gerekçeli karar hakkını ihlal etmediği değerlendirilmiştir.

54. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Aleyhe Olan Delillerin Dikkate Alındığı, Savunma İçin Gerekli İmkân ve Sürenin Verilmediği ve Yeterli Araştırmanın Yapılmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

55. Başvurucu; ön inceleme aşamasında ve Bölge İdare Mahkemesi tarafından sadece aleyhindeki delillerin esas alındığını, gerekli araştırmanın yapılmadığını ve kendisine savunma için yeterli süre ve imkânın verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

56. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının bireysel başvuruya konu olabilmesi için bu iddiaların yargılama sürecinin ileriki aşamalarında telafi edilemeyecek nitelikte olması gerekir (bkz. § 40). Başvurucunun hakkında sadece aleyhe olan delillerin dikkate alındığına, savunma için gerekli imkn ve sürenin verilmediğine, yeterli araştırmanın yapılmadığına ilişkin Őikyetlerinin soruştırma izni sürecinin devamındaki adli soruştırma/kovuştırma aşamasında da başvurucu tarafından ileri sürülebilecek nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle söz konusu Őikyetler yönünden başvuru yollarının tüketilmediği değerlendirilmiştir.

57. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle* kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimlik bilgilerinin gizli tutulması talebinin **KABULÜNE**,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUğUNA**,

2. Aleyhe olan delillerin dikkate alındığı, savunma için gerekli imkn ve sürenin verilmediği ve yeterli araştırmanın yapılmadığına ilişkin iddiaların *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUğUNA**,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının **İHLAL EDİLMEDİğİNE**,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde **BIRAKILMASINA**,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 24/2/2021 tarihinde **OYBİRLİğİYLE** karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

ye
Celal Mümtaz AKINCI

ye
M.Emin KUZ

ye
Rıdvan GÜLEÇ

ye
Basri BAğCI